

Pressemeddelelse.

11.december 2017

Slotsgården er væk!

Onsdag den 6. december 2017 var en markant dato i Hammershus' og Foreningen Bornholms historie. Den dag forsvandt de sidste synlige rester af Slotsgården - den gamle udstillingsbygning og cafe. I et par måneder havde entreprenørmaskiner arbejdet med at rive bygningerne ned, fjerne bygningsresterne, jævne det hele, og lægge ny jord ud over arealet, og grus på stierne – i henhold til den gældende lokalplan 071 fra juni 2014 for et nyt besøgscenter for Hammershus.

Slotsgården, eller Møllers Pensionat, var et markant omdrejningspunkt og emne for stiftelsen af Foreningen Bornholm. Den blev stiftet 24. november 1906 i protest mod den voldsomme tyske turisme på Nordbornholm og tysk opkøb af arealer for flere udstykninger til byggerier i området øst for Hammershus, hvor der endda blev talt om en bebyggelse "Neu Berlin". Hele Hammerknuden var allerede på tyske hænder. Faren for ekspanderende byggeri ville skæmme ruinen, mente mange bornholmere ligesom museumsinspektør Peter Hauberg, Nationalmuseet, som i mange år havde stået for restaureringen af Hammershus. Så i Foreningen Bornholms første vedtægter blev det bestemt, at formålet skulle være "*...at søge naturskønne og historisk mindeværdige Steder fredlyste, bevarede og gjort alment tilgængelige for Befolkningen, samt at forebygge at de komme i udlændinges eje*".

I første omgang gjaldt det at forhindre flere nybyggerier ved Hammershus, så foreningen satte sig for at skaffe penge ved indsamlinger til at købe eller lægge fredningsklausuler på de omliggende jorder. Man kunne ikke fjerne det store Hotel Hammershus, bygget i 1895 i stedet for et gammelt gæstgiveri. Hotellet, der efterhånden havde vokset meget stort, blev først revet ned i 1968.

I stedet købte foreningen den senere Slotsgården, en gammel avlsbrugerejendom, der af ejeren L. Møller var omdannet til pensionat til de mange gæster på Hammershus og Nordbornholm.

Den ejendom blev det første af foreningens mange jordkøb rundt på øen. Købet er indført i kassebogen 30.4.1907 med udgifter på i alt 414,38 kr. "Stempling Købekontrakt L. Møller". Købesummen var 50.000 kr., hvilket utvivlsomt var mange penge efter datidens målestok og foreningens økonomi, så pengene var skaffet ved indsamlinger udover de beskedne medlemsbidrag på godt 800 kr, der var kommet ind siden årsskiftet.

Efter den post i kassebogen er samme dag indført en udgift på 83,30 kr. , "Stempling af Deklaration "Hammersholm". Deklarationen gik ud på at gårdens jorder ikke måtte udstykkes, bebygges eller benyttes til stenbrud. Der var allerede solgt tre parceller fra Hammersholm til tysk bebyggelse, og den ene var bebygget, men nu blev der lukket for flere huse – og senere købte foreningen de to ubebyggede parceller.

En lignende klausul blev tinglyst på det store jordtilliggende til Møllers Pensionat (Slotsgården), der gik helt ned til kysten, så man fik fredet de smukke klippepartier mellem ruinen og Sæne bugten, og hele jordstykket blev derefter overdraget til staten.

Mathias Johannes Schou, avlsbruger i Sandvig, og Anninius Schou, snedkermester i Gudhjem, købte hver halvparten 29.april 1902 af Hotel Hammershus og tillige fra 1908 Møller Pensionat (Slotsgården), og ejede begge steder, indtil brugsuddeler Thor Rønne overtog det 1940.

FORENINGEN BORNHOLM

Stiftet 24. november 1906

Formand: Svend Kramp, Hedebovej 40, 3700 Rønne, tlf. 56955222, Email: Svend.Kramp@mail.dk, www.foreningenbornholm.dk

Kaj Madsen købte det Møllers Pensionat 9. juni 1942 efter tvangsauktion. Hans kone Lykke Madsen drev det til 1967, hvor Kulturministeriet købte det 31. maj.

Herefter blev bygningerne indrettet til udstilling og cafe, som de efter løbende ombygninger har fungeret indtil 2017 – under navnet ”Slotsgården”.

Med byggeriet af det nye Hammershus Besøgscenter, som forventes indviet i foråret 2018, ville Slotsgården blive overflødig og ifølge lokalplanen for de nye besøgscenter skulle Slotsgården rives ned. Det blev den, og når græsset til foråret vil dække tomten er der frit og uforstyrret udsyn til Hammershus ruin.

Foreningen Bornholm havde oprindeligt ikke til hensigt at Møllers Pensionat skulle nedrives, men først og fremmest hindre at der kom mere byggeri på grunden, der strakte sig mod nordvest helt ned til Sæne bugten.

Eftertidens store statslige opkøb i 1960-erne og efterfølgende nedrivninger, der startede sidste i 1960-erne med især Hotel Hammershus, tog nu også - som det sidste - Møller Pensionat med, for effektivt at give frit og uforstyrret udsyn til Hammershus.

Hvad de færreste måske ved, var Møllers Pensionat et levn fra den gamle Slotskro ved skellet og ”Slotsleddet” til selve slotsgrunden.

Den historie synes vi ikke skal glemmes og bringer den i det mindste på Foreningen Bornholms hjemmeside.

<http://www.foreningenbornholm.dk/moslashllers-pensionat.html>

<http://www.foreningenbornholm.dk/slotskroen.html>

*Svend Kramp, formand for Foreningen Bornholm
Niels-Holger Larsen, webmaster, bestyrelsesmedlem*

Kilder:

”100 år med Foreningen Bornholm”.

www.foreningenbornholm.dk

www.bornholmerneshistorie.dk.

K.E.S. Koefoed. Hammershus Birks Historie, 1931.

Oplysninger fra Arkitekt Jens Riis Jørgensen.